

การสื่อสารเพื่อการเผชิญภาวะวิกฤตน้ำท่วมในประเทศไทย

กิติมา สุรสุนธิ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การสำรวจสภาพการณ์การสื่อสาร พ.ศ. 2556 เพื่อการกำหนดนโยบายการสื่อสารในภาวะน้ำท่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อและข้อมูลข่าวสารในภาวะน้ำท่วม ความคิดเห็นของประชาชน ความต้องการด้านการสื่อสาร และพฤติกรรมในการเผชิญภาวะน้ำท่วมในเขตภาคกลางตอนเหนือ รวมทั้งแนวทางในการกำหนดนโยบายการสื่อสารเพื่อบริหารจัดการกับภาวะน้ำท่วมในประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของประชาชนในเขตภาคกลางตอนเหนืออันได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 400 คน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนพอๆ กัน และมีอายุอยู่ในช่วง 21 ถึง 40 ปี ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และเป็นกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์น้ำท่วม 1-2 ครั้ง ส่วนมูลค่าความเสียหายจากการประสบภัยน้ำท่วมที่ผ่านมาในปี 2556 ประมาณ 10,000 บาท และมีวิธีการจัดการปัญหาน้ำท่วมโดยการอยู่บ้าน รองลงมาคือ ย้ายไปอยู่ที่อื่น ในด้านการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในช่วงน้ำท่วมนั้น ถ้าพิจารณาค่าร้อยละ ส่วนใหญ่เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ เปิดรับสื่อโทรทัศน์ และถัดไปคือ อ่านหนังสือพิมพ์ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า ประชาชนเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่นๆ สำหรับเนื้อหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมนั้นพบว่า เนื้อหาที่เปิดรับเป็นประจำมากที่สุดคือ ข่าวสภาพอากาศ รองลงมาคือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุน้ำท่วม

¹ รองศาสตราจารย์ ประจำกลุ่มวิชาการบริหารการสื่อสาร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของภาครัฐ ทั้งในด้านผู้ส่งสาร สาร และช่องทางการสื่อสารนั้น พบว่า ในส่วนของผู้ส่งสาร มีหน่วยงานหลาย หน่วยงานมากขึ้นไปในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ในส่วนของเนื้อหา สารพบว่า เนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับน้ำท่วมยังมีน้อยเกินไป และเนื้อหาไม่ครบถ้วน สำหรับช่องทางการสื่อสาร พบว่า ช่องทางสื่อที่ใช้เผยแพร่เกี่ยวกับน้ำท่วมมีน้อย เกินไป ด้านความต้องการด้านการสื่อสารในภวณน้ำท่วมนั้นพบว่า ประชาชนมี ความต้องการในระดับมากในทุกเนื้อหาการสื่อสาร

สำหรับแนวทางในการกำหนดนโยบายการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ กับภวณน้ำท่วมในประเทศไทย โดยพิจารณาจากปัญหาที่พบในผลการวิจัยที่กล่าว ข้างต้น มี 4 แนวทาง ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร ควรใช้ผู้ส่งสารที่มีความรู้และทักษะทางการสื่อสาร เป็น มีอาชีพที่มีความน่าเชื่อถือ มาร่วมทำงานโดยกำหนดเป็นทีมเฉพาะกิจ และเป็นศูนย์รวมในการวางกลยุทธ์การให้ข่าวสารที่เป็นเอกภาพ โดยรวมเอาข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวกับภวณน้ำท่วมจากหน่วยงานต่างๆ ไว้ด้วยกัน เช่น ข้อมูล จากศูนย์พยากรณ์อากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน เป็นต้น

ด้านตัวสาร ควรสร้างสารที่มีลักษณะดึงดูดความสนใจ และง่ายในการ ทำความเข้าใจ ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา เช่น การใช้ภาพเหตุการณ์จริง ภาพ กราฟิกต่างๆ ตลอดจนสร้างคู่มือการเผชิญสถานการณ์น้ำท่วมที่สามารถเข้าใจ และปฏิบัติตามได้ง่าย

ด้านตัวสื่อ ควรเลือกใช้สื่อที่หลากหลายชนิดให้เหมาะสมกับการเข้าถึง ประชาชนทุกกลุ่มที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรให้ความสำคัญกับสื่อ บุคคล โดยมีการเตรียมบุคลากรของรัฐให้มีศักยภาพทางการสื่อสารและพร้อม ปฏิบัติในสถานการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ ควรเตรียมการใช้สื่อท้องถิ่น เพื่อ สนับสนุนในกรณีที่สื่อส่วนกลางปกติไม่สามารถใช้งานได้

ด้านผู้รับสาร ควรให้ความสำคัญในการผลิตข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม และสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ เป็นต้น

Abstract

Examining people in Nakhonsawan province, upper-central Thailand, this study aims to understand their opinion, their needs for flooding information and their performances in encountering flood. Moreover, this study tries to set a tentative communication policy to deal with a flood disaster in Thailand. Using a quantitative research method, the research project collects data by questionnaires from 400 samples in Nakhonsawan.

The findings of the respondents' profiles are both male and female, mostly 21-40 years of age, entrepreneurship with an income of 10,001-20,000 baht per month income, and a bachelor's degree of education. Most of the respondents have flooding experiences once or twice. The expenses of property damages are around 10,000 baht per household. The solution of residential problem is staying-at-home and evacuation.

The respondents mostly use flooding information from an internet, television, and newspaper respectively, being concerned with the weather forecast and official relief mitigation efforts and the cause of flood.

The results also reveal that there is too much information from various agencies, but too less flooding data which the respondents need.

ความสำคัญของปัญหา

ข้อมูลทางการสื่อสารถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาภาวะวิกฤตในหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม การสื่อสารมักกลายเป็นตัวแปรที่ทำให้ปัญหานั้นใหญ่โตมากขึ้นหรือลดน้อยลงได้ ดังเช่น ในอดีตนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ได้ระบุว่า ความสำเร็จในการ